

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA  
DRUHÁ SEKCE  
2. listopadu 2004  
VĚC HAVELKA  
(Rozsudek ve věci Havelka v. Česká republika)

Evropský soud pro lidská práva – Druhá sekce (dále jen „Soud“) zasedající jako senát, který tvořili soudci J.–P. Costa, předseda, L. Loucaides, C. Birsan, K. Jungwiert, V. Butkevych, W. Thomassenová a M. Ugrekhelidze a S. Dolléová, tajemnice sekce, po neveřejném zasedání dne 12. října 2004 vynesl výše uvedeného data následující rozsudek:

## POSTUP

1. Případu předcházela stížnost (č.76343/01) proti České republice, podaná u Soudu podle čl. 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) českým občanem Josefem Havelkou (dále jen „stěžovatel“) dne 8. dubna 1999.

2. Česká vláda (dále jen „Vláda“) byla zastoupena V. Schormem z Ministerstva spravedlnosti.

3. Dne 4. prosince 2001 Soud prohlásil stížnost za částečně nepřijatelnou a rozhodl postoupit zbývající část stížnosti podle čl. 6 Úmluvy Vládě (vyvstala otázka ex officio podle čl. 13 Úmluvy, kterou nyní Soud odkládá, jelikož se ukázala jako nadbytečná). S použitím čl. 29 § 3 Úmluvy se Soud usnesl rozhodnout o přípustnosti a meritů zbývající části stížnosti současně.

## SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

4. Stěžovatel se narodil v roce 1946 a žije v Jablonci nad Nisou.

5. Dne 12. ledna 1995 podal stěžovatel žalobu na náhradu škody u Okresního soudu v Jablonci nad Nisou (dále jen „okresní soud“) proti panu S., který údajně způsobil škodu na stěžovatelově domě v Deštné.

6. Dne 27. července 1995 se konalo u okresního soudu ústní jednání a případ byl odročen na 14. září 1995. Stěžovatel si stěžuje, že nebyl k ústnímu jednání 27. července 1995 obeslán. Ústní jednání konané 14. září 1995, k němuž se stěžovatel a žalovaný nedostavili pro nemoc, bylo odročeno na 10. října 1995. Ústní jednání se konalo tohoto dne, avšak muselo být odročeno na žádost stěžovatele, kterému se náhle udělalo nevolno. Dne 7. listopadu 1995 se konalo další ústní jednání, které pak bylo odročeno na 5. prosince 1995. Stěžovatel se omluvil za svou nepřítomnost při tomto jednání. Další ústní jednání se konala 4. ledna, 6. února a 27. února 1996.

7. Mezitím, dne 21. února 1996, byli stěžovatel a jeho právní zástupce informováni, že řízení bylo přerušeno v důsledku podání stěžovatelovy modifikované žaloby.

8. Dne 28. června 1996 právní zástupce stěžovatele, po obnovené výzvě okresního soudu ze dne 29. května 1996, předložil modifikovanou verzi žaloby svého klienta. Rozhodnutím ze dne 15. července 1996 vyzval okresní soud stěžovatele k zaplacení soudních poplatků. Dne 4. listopadu 1996 bylo toto rozhodnutí zrušeno.

9. Ústní jednání konané 28. ledna 1997 bylo odročeno na 18. února 1997 pro neúčast pana S. a jeho advokáta. Pan S. a jeho advokát se nedostavili ani k únorovému jednání. Dne 26. března 1997 vyslechl Obvodní soud pro Prahu 4 pana S. na žádost okresního soudu, který obdržel protokol z výslechu 10. dubna 1997.

10. Při ústním jednání, jež se konalo 6. listopadu 1997, vyslechl okresní soud stěžovatele za nepřítomnosti zástupce hájícího zájmy pana S. Podle stěžovatele byl soudce V. odpovědný za provedení určitých právních úprav v protokolu z tohoto jednání. Dne 10. listopadu 1997 (6. listopadu 1997 podle stěžovatele) určil okresní soud znalce, aby vyhodnotil škodu způsobenou panem S. Znalecký posudek byl vyhotoven 8. ledna 1999.

11. Dne 10. února 1999 si stěžovatel stěžoval na průtahy v řízení a na určité procesní úkony, které učinili soudci okresního soudu.

12. Ve dnech 9. a 10. března 1999 požádal stěžovatel okresní soud, aby přijal mezitímní opatření. Uvedl, že pan S. je předsedou správní rady soukromé společnosti, jejíž akcionáři již přišli o 1 500 000 000 Kč (47 318 612 EUR) a že na pana S. již bylo podáno trestní oznámení. Proto stěžovatel požádal soud, aby panu S. zakázal disponovat jeho nemovitým a movitým majetkem.

13. Dne 11. května 1999 Krajský soud v Ústí nad Labem vyloučil soudce V. z okresního soudu z projednávání stěžovatelovy žaloby na náhradu škody. Podle stěžovatele byl 12. června 1999 případ přidělen soudci T.

14. Dne 10. září 1999 krajský soud, poté co stěžovatel zahájil řízení proti soudci V., rozhodl, že pět dalších soudců okresního soudu bude vyloučeno z projednávání případu a že případ bude přenesen na Okresní soud v Liberci.

15. Dne 16. listopadu 1999 zamítl okresní soud stěžovatelovu žádost o mezitímní opatření. Dne 22. prosince 1999 krajský soud, na základě odvolání stěžovatele ze dne 7. prosince 1999, zrušil toto rozhodnutí a nařídil panu S., aby neprodával, nezastavoval, nepodroboval hypotéce, ani jinak nedisponoval určitými stavebními pozemky v Klánovicích. Pokud jde o zbývající část, vrátil krajský soud případ zpět okresnímu soudu. Rozhodnutí bylo oznámeno okresnímu soudu 14. ledna 2000.

16. Podle stěžovatele dne 10. února 2000 obdržel okresní soud jeho žádost o zajištění listin na podporu zbývající části mezitímního opatření. Dne 1. března 2000 předložil listiny sám, aby řízení urychlil.

17. Dne 23. března 2000 podal stěžovatel ústavní stížnost, v níž si stěžoval na průtahy v řízení před okresním soudem. Odvolal se na článek 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Stížnost byla podána u Ústavního soudu 10. dubna 2000.

18. Dne 17. dubna 2000 zamítl soudce T. stěžovatelu žádost, aby mu byl jeho současný právní zástupce přidělen v rámci systému bezplatné právní pomoci. Dne 10. května 2000 krajský soud toto rozhodnutí potvrdil.

19. Dne 25. května 2000 informoval okresní soud stěžovatele, že nemohl rozhodnout o zbývající části mezitímního opatření, jelikož spis k případu byl zaslán odvolacímu soudu.

20. Dne 21. června 2000 Ústavní soud zamítl stěžovatelu stížnost a konstatoval, že ode dne podání jeho žaloby na náhradu škody nařídil okresní soud sedm jednání a že akceptoval stěžovatelu modifikaci důvodů jeho žaloby, záležitost, o níž krajský soud rozhodl v roce 1996. Kromě toho během roku 1997 učinil okresní soud další právní úkony a nařídil tři ústní jednání. V roce 1998 a na počátku roku 1999 kritizoval stěžovatel postup řízení u okresního soudu. V důsledku toho byl další soudce vyloučen z projednávání případu. Během roku 1999 přijal soud mezitímní opatření a v únoru 2000 nashromáždil další listinné důkazy pro své meritorní rozhodnutí.

21. Podle Vlády zůstal spis u Ústavního soudu od 21. června do 23. srpna 2000.

22. Dne 29. srpna 2000 přijal okresní soud mezitímní rozhodnutí, jímž nařídil panu S., aby neprodával, nezastavoval, nepodroboval hypotéce, nepřeváděl, ani jinak nedisponoval se svým majetkem, nehmotnými statky, akciemi či jinými zájmy ve dvanácti soukromých společnostech.

23. Dne 11. října 2000 se pan S. formálně odvolal a uvedl, že své důvody pro odvolání uvede později. Ve dnech 2. a 22. listopadu 2000 stěžovatel po prostudování soudního spisu dne 1. listopadu 2000 odvolání komentoval. Dne 24. listopadu 2000 předložil pan S. své důvody pro odvolání.

24. Ve dnech 8. a 11. prosince 2000 požádal stěžovatel okresní soud, aby rozšířil mezitímní opatření na nemovitosti v Rabyňi. Téhož dne navrhl, aby mu soud povolil rozšířit důvody své žaloby na náhradu škody.

25. Dne 11. prosince 2000 byl spis k případu postoupen krajskému soudu. Dne 12. prosince 2000 uzavřel stěžovatel dvě připomínky k odvolání pana S. proti mezitímnímu opatření.

26. Dne 19. prosince 2000 potvrdil krajský soud mezitímní opatření. Dne 12. ledna 2001 byl spis k případu vrácen okresnímu soudu.

27. Dne 15. února 2001 požádal stěžovatel okresní soud, aby určil advokáta k poskytnutí bezplatné právní pomoci. Soud tak učinil 16. února 2001. Avšak 12. dubna 2001 advokát požádal, aby byl tohoto pověření zproštěn. Proto muselo být ústní jednání nařizené na 25. dubna 2001 odročeno. Dne 15. května 2001 byl jmenován stěžovateli jiný advokát. Dne 14. června 2001, po odvolání advokáta, bylo jmenování zrušeno. Dne 17. července 2001 byl jmenován třetí advokát.

28. Blíže neurčeného data a opětovně 19. září 2001 vyzval okresní soud pana S., aby předložil informaci o svém novém právním zástupci, poté co jeho předchozí zemřel 12. července 2001.

29. Dne 12. listopadu 2001 požádal stěžovatel okresní soud, aby zahrnul do řízení druhého žalovaného. Jeho žádost byla zamítnuta 19. listopadu 2001 soudcem T., který současně zamítl stěžovatelovu žádost o rozšíření mezitímního opatření.

30. Dne 3. prosince 2001 se stěžovatel odvolal proti oběma rozhodnutím, přičemž své odvolání 17. prosince 2001 doplnil. Krajský soud zrušil zamítavá rozhodnutí okresního soudu a 6. února 2002 rozšířil mezitímní rozhodnutí. Podle stěžovatele dne 6. března 2002 potvrdil krajský soud zamítnutí okresního soudu pojmout do řízení druhého žalovaného.

31. Podle Vlády v roce 2002 zůstal spis k danému případu u Městského soudu v Praze v souvislosti s trestním řízením zahájeným proti panu S.

32. Dne 5. listopadu 2002 požádal stěžovatel okresní soud, aby obeslal pana S. k příštímú ústnímu jednání.

33. Dopisem ze dne 4. prosince 2002, když neobdržel odpověď od okresního soudu na svou žádost z 11. prosince 2000, urgoval stěžovatel soud, aby o této záležitosti rozhodl a aby mu dovolil rozšířit důvody své žaloby na náhradu škody.

34. Podle Vlády dne 11. února 2003 stěžoval vyčíslil svůj požadavek na náhradu škody na částku 31 705 276 Kč (1 000 166 EUR). Okresní soud nevyrozuměl o relevantních listinách pana S. včas, takže musel odročit jednání nařizené na 19. února 2003.

35. Dne 20. února 2003 stěžovatel požádal, aby soudce T. a další soudci civilního oddělení okresního soudu byli vyloučeni z projednávání případu. Dne 13. března 2003 krajský soud jeho žádost zamítl. Ve dnech 22. a 28. dubna 2003 zahájil stěžovatel řízení na ochranu své osobnosti proti soudci T. a třem soudcům krajského soudu.

36. Dne 23. dubna 2003 se konalo u okresního soudu ústní jednání. Podle Vlády byl soudce T. připraven vynést rozsudek. Stěžovatel však opět požádal o vyloučení soudce T. z jeho případu a o přerušení řízení, dokud nebude rozhodnuto o jeho žalobě na ochranu osobnosti. Následujícího dne byla žaloba na náhradu škody přidělena soudci P.V.

37. Podle Vlády v květnu 2003 požádal stěžovatel okresní soud, aby přerušil řízení, dokud Ústavní soud nerozhodne o jeho ústavní stížnosti podané proti rozhodnutí krajského soudu ze dne 13. března 2003. Tato žádost byla zamítnuta.

38. Dne 31. července 2003 stěžovatel opětovně požádal okresní soud, aby přerušil řízení, a argumentoval tím, že během posledních devíti let se pan S. před tento soud nedostavil, přičemž byl dvakrát vyslechnut jiným soudem na žádost okresního soudu za nepřítomnosti stěžovatele nebo jeho advokáta. Okresní soud tuto žádost zamítl při ústním jednání dne 4. srpna 2003.

39. Ústní jednání, které se konalo 20. října 2003, bylo odročeno pro stěžovatelovu námitku podjatosti vůči soudci P. V. Stěžovatel zaslal svou odůvodněnou žádost soudu 30. října 2003 a požádal jej, aby vyloučil všechny soudce okresního soudu z posuzování jeho případu a aby přenesl případ na soud mimo kompetenci krajského soudu.

40. Dne 12. listopadu 2003 požádal okresní soud stěžovatele, aby své námitky proti těmto soudcům odůvodnil.

41. Dne 24. března 2004 Vrchní soud v Praze rozhodl vyloučit dva soudce krajského soudu ze stěžovatelova případu. Dne 23. dubna 2004 krajský soud konstatoval, že kromě soudce T., který již byl vyloučen, neexistuje důvod vyloučit z případu další soudce okresního soudu.

## PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

### I. Údajné porušení článku 6 § 1 Úmluvy

42. Stěžovatel si stěžoval, že délka řízení přesáhla požadovanou „přiměřenou lhůtu“ podle článku 6 § 1 Úmluvy, který zní:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla ... v přiměřené lhůtě projednána ... soudem ...“

43. Vláda toto tvrzení popřela.

44. Doba, kterou je třeba vzít v úvahu, počala 12. ledna 1995, kdy stěžovatel podal žalobu u Okresního soudu v Jablonci nad Nisou, a dosud neskončila. K dnešnímu dni tudíž činí asi devět let a devět měsíců na dvou úrovních justice, která se zabývala případem a žádostmi stěžovatele o mezitímní opatření při více než jedné příležitosti.

## A. Přípustnost

45. Podle článku 35 § 1 Úmluvy se může Soud věci zabývat až po vyčerpání všech vnitrostátních opravných prostředků.

46. Vláda tvrdila, že stěžovatel nevyčerpal dostupné vnitrostátní opravné prostředky ohledně jeho stížnosti na délku řízení. Vláda uvedla, že administrativní stížnosti na délku řízení mohou být předloženy předsedovi příslušného soudu, předsedovi vyššího soudu nebo Ministerstvu spravedlnosti a že tento systém, upravený zákonem č. 335/1991 Sb., je doplněn možností předložení ústavní stížnosti podle ústavního zákona č. 182/1993 Sb. a podáním stížností ombudsmanovi podle zákona č. 349/1999 Sb.

47. Stěžovatel s argumentací Vlády nesouhlasil.

48. Soud připomíná, že podle českého práva neexistoval v rozhodné době účinný opravný prostředek u stížností na délku civilního řízení (Hartman v. Česká republika, č. 53341/99, § 84, ECHR 2003–VIII). Stížnost ombudsmanovi nelze pokládat za účinný opravný prostředek s ohledem na omezené pravomoci tohoto úřadu.

Proto nelze stížnost prohlásit za nepřijatelnou pro nevyčerpání opravných prostředků.

49. Soud konstatuje, že stížnost není zjevně nepodložená ve smyslu článku 35 § 3 Úmluvy. Soud dále dospívá k závěru, že stížnost není nepřijatelná ani z jiných důvodů. Proto musí být prohlášena za přípustnou.

## B. Meritum věci

50. Vláda připustila, že celkové trvání řízení nelze vysvětlit pouhou složitostí samotného případu. Vláda však byla názoru, že stěžovatel podstatně přispěl k jeho délce a v této souvislosti se odvolala na různé modifikace, kterým podrobil svou žalobu, na jeho žádosti o mezitímní opatření a na jeho žádosti a odvolání k soudům. Kromě toho stěžovatel při několika příležitostech uplatnil námitky vůči soudcům projednávajícím jeho případ.

Vláda tvrdila, že orgány prokázaly během řízení náležitou péči. Ve skutečnosti se do 19. listopadu 2001 konalo třináct ústních jednání, z nichž sedm muselo být odročeno pro nemoc stěžovatele nebo jeho právního zástupce, jedno ústní jednání bylo odročeno z důvodů přičitatelných stěžovateli a pět dalších ústních jednání muselo být odročeno, aby se opravila stěžovatelova podání. Vláda uznala, že příprava znaleckého posudku o nemovitém majetku zabrala čas. Avšak přehodnocení majetku novým znalcem by bylo prodloužilo řízení. Závěrem Vláda požádala Soud, aby konstatoval, že článek 6 § 1 Úmluvy nebyl porušen.

51. Stěžovatel tvrdil, že on nepřispěl k délce řízení a že způsob, jímž vykonával svá procesní práva, případ podstatně neprodloužil. Uvedl, že u Okresního soudu v Jablonci nad Ni-

sou proběhlo jedenáct jednání. Žalovaná strana se však nedostavila k devíti z nich a její zástupce se nezúčastnil šesti jednání. Stěžovatel a jeho advokát se nedostavili k jednomu jednání pro nemoc. Stěžovatel dále uvedl, že uplynulo třináct měsíců mezi pověřením znalce k provedení posudku a jeho předložením okresnímu soudu.

52. Soud připomíná, že přiměřenost délky řízení musí být posouzena ve světle okolností případu a s odkazem na následující kritéria: složitost případu, chování stěžovatele a příslušných orgánů a to, oč se stěžovateli ve sporu jedná (viz, mimo jiné, *Frydlender v. Francie /GC/*, č. 30979/96, § 43, ECHR 2000–VII).

53. Soud poznamenává, že dané řízení, které stále zůstává neukončené u soudu první instance, dosud trvalo asi devět let a devět měsíců. Soud se domnívá, že případ není fakticky ani právně složitý.

54. Pokud jde o chování stěžovatele, Soud uznává, že stěžovatel předložil četné a rozsáhlé návrhy. I když však způsob, jímž vykonával svá procesní práva, mohl přispět k prodloužení řízení, nepostačuje to samo o sobě k vysvětlení jeho délky.

55. Pokud jde o chování orgánů, Soud se domnívá, že vnitrostátním orgánům lze přičíst na vrub dvě specifická období zdržení. Za prvé období asi sedmi měsíců uplynulo mezi výsledkem pana S. u Okresního soudu pro Prahu 4 dne 26. března 1977 a následujícím ústním jednáním, jež se konalo u Okresního soudu v Jablonci nad Nisou dne 6. listopadu 1997 (viz výše odstavce 9–10). Za druhé došlo ke značnému zdržení při vyhotovení znaleckého posudku, který byl nařízen 10. listopadu 1997, ale okresnímu soudu byl předložen 8. ledna 1999, asi o třináct měsíců později.

56. Dále pak Soud nenachází žádné ospravedlnění pro dvouměsíční období mezi 21. červnem a 23. srpnem 2000, během něhož spis zůstal u Ústavního soudu, přihlédne-li se k tomu, že tento soud rozhodl o stěžovatelově ústavní stížnosti 21. června 2000 (viz výše odstavce 20–21).

57. Soud dále poznamenává, že 11. prosince 2000 stěžovatel požádal o povolení rozšířit důvody svého požadavku na náhradu škody, avšak okresní soud ani přes urgenci zabývat se záležitostí 4. prosince 2002 nejednal, dokud stěžovatel nekvantifikoval svůj požadavek na náhradu škody 11. února 2003 (viz výše odstavce 24 a 33). Nakonec existovaly ještě dva intervaly, zahrnující námitky pro podjatost, dlouhé čtyři měsíce a dvanáct dní a pět měsíců a dvanáct dní (od 12. listopadu 2003 do 24. března 2004 a od 12. listopadu 2003 do 23. dubna 2004 – viz výše odstavce 40–41).

58. V důsledku toho, s přihlédnutím k okolnostem případu a po vzetí v úvahu celkové doby řízení, Soud shledává, že v daném případě nebyl splněn požadavek „přiměřené lhůty“ stanovený článkem 6 § 1 Úmluvy.

59. Proto byl porušen článek 6 § 1 Úmluvy.

## II. Aplikace článku 41 Úmluvy

60. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přiznává Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

### A. Škoda

61. Stěžovatel uvedl, že škoda, kterou požadoval ve vnitrostátním řízení, dosáhla v květnu 2004 částky 38 000 000 Kč (1 198 738 EUR). Stanovení finanční škody a morální újmy přenechal na úvahu Soudu.

62. Vláda s tímto požadavkem nesouhlasila.

63. Soud nenalézá žádnou příčinnou souvislost mezi nalezeným porušením a tvrzenou finanční škodou; proto tento požadavek zamítá. Soud se však domnívá, že stěžovatel jistě utrpěl morální újmu, jako úzkost a frustraci, s ohledem na protahovanou délku řízení, což nelze dostatečně kompenzovat samotným nálezem porušení. S ohledem na okolnosti případu a při posuzování na základě ekvity přiznává Soud z tohoto titulu stěžovateli 9000 EUR.

### B. Náklady a výdaje

64. Stěžovatel nepožadoval žádnou náhradu nákladů a výdajů v souvislosti s řízením u vnitrostátních soudů a u Soudu. Proto mu z tohoto titulu nebyla žádná náhrada přiznána.

### C. Úroky z prodlení

65. Soud pokládá za vhodné, aby úroky z prodlení vycházely z marginální úrokové míry pro půjčky Evropské centrální banky, k níž by měly být připočteny tři procentní body.

## Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Prohlašuje zbývající část stížnosti za přípustnou;

2. Konstatuje, že byl porušen článek 6 § 1 Úmluvy;

3. Konstatuje,

(a) že žalovaný stát je povinen zaplatit stěžovateli do tří měsíců ode dne, kdy se tento rozsudek stane konečným podle článku 44 § 2 Úmluvy, částku 9000 (devět tisíc) euro jako ná-



hradu morální újmy, která bude převedena na měnu žalovaného státu kursem aplikovatelným ke dni vyrovnání, plus jakoukoliv daň, která může být splatná;

(b) že po uplynutí výše uvedených tří měsíců až do vyrovnání budou splatné prosté úroky z výše uvedených částek o sazbě rovnající se marginální úrokové míře pro půjčky Evropské centrální banky, k níž by měly být připočteny tři procentní body, a to během doby prodlení;

4. Zamítá zbývající část stěžovatelova požadavku na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a vyhlášeno písemně 2. listopadu 2004 v souladu s ustanovením 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

S. DOLLÉOVÁ  
tajemnice

J.–P. COSTA  
předseda

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA  
DRUHÁ SEKCE  
2. listopadu 2004  
VĚC VITÁSEK  
(Rozsudek ve věci Vitásek v. Česká republika)

Evropský soud pro lidská práva – Druhá sekce (dále jen „Soud“) zasedající jako senát, který tvořili soudci J.–P. Costa, předseda, L. Loucaides, C. Birsan, K. Jungwiert, V. Butkevych, W. Thomassenová a M. Ugrekhelidze a dále S. Dolléová, tajemnice sekce, po neveřejném zasedání dne 12. října 2004 vynesl výše uvedeného data následující rozsudek:

## POSTUP

1. Případu předcházela stížnost (č.77762/01) proti České republice předložená Soudu podle čl. 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) českým občanem Eduardem Vitáskem (dále jen „stěžovatel“) dne 4. prosince 2001.

2. Česká vláda (dále jen „Vláda“) byla zastoupena svým zástupcem V. Schormem z Ministerstva spravedlnosti.

3. Dne 16. dubna 2002 Soud rozhodl zaslat stížnost na porušení čl. 6 Vládě (vyvstala otázka ex officio podle čl. 13 Úmluvy, kterou Soud nyní odkládá, jelikož se ukázala jako nadbytečná). S odvoláním na čl. 29 § 3 Úmluvy Soud rozhodl řešit otázku přípustnosti a meritů stížnosti současně.

## SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

4. Stěžovatel se narodil v roce 1947 a žije v Ostravě.

5. Dne 6. října 1993 podal stěžovatel žalobu na náhradu škody v důsledku dopravní nehody u Okresního soudu v Ostravě (dále jen „okresní soud“).

6. Dne 27. září 1994 se u okresního soudu konalo ústní jednání. Další ústní jednání se mělo konat 14. března 1995, avšak bylo zrušeno pro dlouhotrvající nemoc soudce. V září 1995 byl spis předán jinému soudci, který nařídil ústní jednání na 11. června 1996. Jednání však bylo zrušeno pro nepřítomnost soudce. Další jednání se konalo 20. srpna 1996, avšak bylo odročeno, protože se nedostavili dva svědci.

7. Dne 5. listopadu 1996 se u okresního soudu konalo ústní jednání a soud nařídil vypracování znaleckého posudku. První znalec jmenovaný soudem dne 11. dubna 1997 požádal, aby byl zproštěn své funkce. Dne 10. srpna 1997 jmenoval okresní soud jiného znalce, který obdržel spis k případu 9. října 1997. Dne 11. prosince 1997 znalec požádal soudce, aby si vyžádal technickou dokumentaci ohledně poškozeného auta stěžovatele. Téhož dne postoupil

soudce tuto žádost Dopravnímu inspektorátu Policie České republiky. Znalec v této záležitosti rovněž kontaktoval stěžovatele, avšak ten již auto v červenci 1993 prodal.

8. Dne 23. července 1998 dopravní inspektorát informoval soudce po jeho předchozí urgenci, že relevantní technickou dokumentaci nemá. Dne 15. prosince 1998 získal znalec potřebné údaje z archivu dopravního inspektorátu. Dne 9. února 1999 vypracoval znalec svůj posudek. Ve dnech 4. března a 22. března předložily strany svá stanoviska.

9. Mezitím, dne 20. února 1999, zaslal stěžovatel stížnost na průtahy v řízení předsedovi okresního soudu, který jej 5. března 1999 informoval, že jeho případ je „projednáván senátem v rámci lhůt odpovídajících přetížení tohoto senátu případy“.

10. Dne 12. března 1999 si stěžovatel stěžoval na průtahy v řízení u Krajského soudu v Ostravě (dále jen „krajský soud“). Dne 23. března 1999 mu předseda tohoto soudu odpověděl, že stěžovatelova stížnost je opodstatněná. Dne 4. dubna 1999 zaslal stěžovatel podobnou stížnost Ministerstvu spravedlnosti prostřednictvím předsedy krajského soudu. Dne 16. dubna 1999 informovalo ministerstvo stěžovatele, že jeho stížnost obdrželo a že přezkoumává situaci.

11. Ve dnech 18. června a 17. srpna 1999 se konala dvě ústní jednání. Posledně uvedeného data vynesl okresní soud rozsudek, proti němuž se stěžovatel odvolal 23. listopadu 1999. Dne 3. ledna 2000 byl stěžovatel vyzván, aby opravil některé nedostatky ve svém odvolání, což učinil 28. ledna 2000.

12. Dne 26. května 2000 zrušil krajský soud rozsudek okresního soudu a vrátil mu případ zpět k dalšímu posouzení.

13. Ústní jednání nařízené na 24. října 2000 bylo odročeno, aby bylo možné vyslechnout znalce. Téhož dne vynesl okresní soud mezitímní rozsudek, jímž schválil opodstatněnost právního základu stěžovatelovy žaloby na náhradu škody, jejíž výši bude muset stanovit později.

14. Dne 18. června 2001 krajský soud, po stěžovatelově odvolání ze dne 20. prosince 2000, zrušil uvedený mezitímní rozsudek a vrátil případ okresnímu soudu.

15. Dne 21. září 2001 postoupil okresní soud stěžovatelovu námitku pro podjatost proti soudci, projednávajícímu jeho případ, krajskému soudu. Dne 16. října 2001 krajský soud tuto námitku zamítl.

16. Ústní jednání, které se konalo u okresního soudu 5. března 2002, bylo odročeno kvůli druhému znaleckému posudku.

17. Řízení stále ještě probíhá.

## PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

### I. Údajné porušení článku 6 § 1 Úmluvy

18. Stěžovatel si stěžoval, že délka řízení překročila požadavek „přiměřené lhůty“ stanovený článkem 6 § 1 Úmluvy, který zní takto:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla ... v přiměřené lhůtě projednána ... soudem ...“

19. Vláda toto tvrzení popřela.

20. Lhůta, kterou je třeba vzít v úvahu, počala 6. října 1993 a dosud neskončila. Trvá tak zatím téměř 11 let na dvou úrovních justice, přičemž na každé z nich se projednávala dvakrát.

#### A. Přípustnost

21. Podle článku 35 § 1 Úmluvy se Soud záležitostmi může zabývat až po vyčerpání všech vnitrostátních opravných prostředků.

22. Vláda tvrdila, že stěžovatel nevyčerpal všechny dostupné vnitrostátní opravné prostředky, pokud jde o jeho stížnost na délku řízení. Vláda uvedla, že správní stížnosti na délku řízení mohou být hierarchicky předloženy předsedovi příslušného soudu, předsedovi vyššího soudu nebo Ministerstvu spravedlnosti a že tento systém upravený zákonem č. 335/1991 Sb., který byl 1. dubna 2002 nahrazen zákonem č. 6/2002 Sb., je doplněn možností ústavních stížností.

23. Stěžovatel s těmito argumenty Vlády nesouhlasil.

24. Soud připomíná, že v rozhodné době neexistoval v českém právu účinný opravný prostředek, jímž by se dala napadnout délka občanského řízení (Hartman v. Česká republika, č. 53341/99, § 84, ECHR 2003–VIII). Je pravdou, že v daném případě se Vláda odvolává na nový zákon č. 6/2002. Soud se však domnívá, že tento zákon nezavedl nový systém správních stížností proti průtahům v řízení, ani nemodifikoval předchozí systém podstatným způsobem. Proto Soud nalézá, že nebylo prokázáno, že stěžovatel měl k dispozici účinný opravný prostředek, který by mu umožnil předložit svou stížnost podle článku 6 § 1 Úmluvy vnitrostátním orgánům.

Na základě toho nelze prohlásit stížnost za nepřipustnou pro nevyčerpání vnitrostátních opravných prostředků.

25. Soud poznamenává, že stížnost není zjevně nepodložená ve smyslu článku 35 § 3 Úmluvy. Soud dále poznamenává, že stížnost není nepřipustná ani ze žádných jiných důvodů. Proto musí být stížnost prohlášena za přípustnou.

## B. Meritum věci

26. Vláda uvedla, že okresní soud měl organizační problémy s nařizováním ústních jednání kvůli dlouhodobé nemoci prvního soudce zabývajícího se případem, pracovnímu přetížení druhého soudce, který případ převzal, a nedostavením se svědků k soudu. Kromě toho bylo určité zdržení způsobeno vypracováním znaleckého posudku a posuzováním stěžovatelovy námítky podjatosti vůči druhému soudci. Závěrem Vláda poukázala na to, že případ byl dvakrát posuzován krajským soudem, který zrušil prvoinstanční rozsudky a vrátil jej okresnímu soudu.

27. Stěžovatel i nadále tvrdil, že řízení bylo příliš dlouhé.

28. Soud připomíná, že přiměřenost délky řízení je třeba stanovit ve světle okolností případu s odkazem na následující kritéria: složitost případu, chování stěžovatele a relevantních orgánů a to, oč se stěžovateli ve sporu jedná (viz, mimo jiné, *Frydlander v. Francie /GC/, č. 30979/96, § 43, ECHR 2000–VII*).

29. Soud poznamenává, že dané řízení, které dosud nebylo ukončeno, již trvá téměř 11 let. Soud se domnívá, že případ není po faktické ani po právní stránce složitý.

30. Pokud jde o chování stěžovatele, Soud se domnívá, že i když způsob, jímž vykonával svá procesní práva, mohl přispět k prodloužení řízení, není tento sám o sobě postačující k vysvětlení jeho extensivního trvání.

31. Pokud jde o chování orgánů, Soud zjišťuje, že četné specifické a dlouhé průtahy v řízení jdou na vrub vnitrostátních orgánů: období přibližně jednoho roku mezi zahájením případu 6. října 1993 a prvním ústním jednáním konaným u okresního soudu 27. září 1994 (viz výše odstavce 5–6); období téměř jednoho roku a jedenácti měsíců mezi prvním a druhým ústním jednáním, jež se konala ve dnech 27. září 1994 a 20. srpna 1996 (viz výše odstavce 6); období asi pěti měsíců, než okresní soud jmenoval znalce (viz výše odstavce 7); období sedmi měsíců než Dopravní inspektorát Policie České republiky reagoval na žádost soudce o předložení technické dokumentace (viz výše odstavce 7–8); období tří měsíců mezi datem, kdy stěžovatel předložil své připomínky ke znaleckému posudku, a následným ústním jednáním, jež se konalo u okresního soudu (viz výše odstavce 8 – 11); období čtyř měsíců, než krajský soud projednal stěžovatelovo odvolání a zrušil prvoinstanční rozsudek (viz výše odstavce 11–12); období pěti měsíců, než okresní soud obnovil své posuzování stěžovatelova případu 24. října 2000, poté co byl vrácen 26. května 2000 (viz odstavce 12–13); období šesti měsíců, než krajský soud rozhodl 18. června 2001 o stěžovatelově odvolání proti mezitímnímu rozsudku podanému 20. prosince 2000 (viz výše odstavce 14); období téměř pěti měsíců mezi zamítnutím námítky podjatosti krajským soudem 16. října 2001 a následným ústním jednáním konaným před okresním soudem 5. března 2002 (viz výše odstavce 15–16).

32. Po posouzení všech materiálů, které mu byly předloženy, se Soud domnívá, že v daném případě byla délka řízení excesivní a nesplňovala požadavek „přiměřené lhůty“. Proto byl porušen článek 6 § 1.

## II. Aplikace článku 41 Úmluvy

33. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přiznává Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

### A. Škoda

34. Stěžovatel požadoval 900 000 Kč (28 662 euro) jako náhradu peněžní škody. Dále požadoval, aby měl rozsudek Soudu důležitou morální hodnotu.

35. Vláda s tímto požadavkem nesouhlasila. Tvrdila, že neexistuje žádná přímá spojitost mezi tvrzenou škodou a údajným porušením Úmluvy.

36. Soud nevidí žádnou příčinnou souvislost mezi nalezeným porušením a údajnou peněžní škodou; proto tento požadavek zamítá. Soud se však domnívá, že stěžovatel určitě utrpěl morální újmu, jako úzkost a frustraci pro protahovanou délku řízení, což nelze dostatečně kompenzovat nálezem porušení. S přihlédnutím k okolnostem případu a po posouzení na základě ekvity přiznává Soud stěžovateli z tohoto titulu částku 10 000 euro.

### B. Náklady a výdaje

37. Stěžovatel nepožadoval náhradu žádných nákladů či výdajů v souvislosti s řízením před vnitrostátními soudy. Proto se mu z tohoto titulu nepřiznává žádná náhrada.

### C. Úroky z prodlení

38. Soud pokládá za vhodné, aby úroky z prodlení vycházely z marginální úrokové míry pro půjčky Evropské centrální banky, k níž by měly být připočteny tři procentní body.

## Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Prohlašuje stížnost za přípustnou;
2. Konstatuje, že byl porušen článek 6 § 1 Úmluvy;

3. Konstatuje,

(a) že žalovaný stát je povinen zaplatit stěžovateli ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy se rozsudek stane konečným ve smyslu článku 44 § 2 Úmluvy, částku 10 000 (deset tisíc) euro jako náhradu morální újmy, která bude převedena na měnu žalovaného státu kursem aplikovatelným v den vyrovnání, plus jakoukoliv daň, která může být splatná;

(b) že po uplynutí výše uvedených tří měsíců až do vyrovnání budou splatné prosté úroky z výše uvedené částky o sazbě rovnající se marginální úrokové míře pro půjčky Evropské centrální banky, k níž by měly být připočteny tři procentní body, a to během doby prodlení;

4. Zamítá zbývající část stěžovatelova požadavku na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a vyhlášeno písemně dne 2. listopadu 2004 v souladu s ustanovením 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

S. DOLLÉOVÁ  
tajemnice

J.-P. COSTA  
předseda

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA  
ČTVRTÁ SEKCE  
27. dubna 2004  
VĚC SABOL A SABOLOVÁ  
(Rozsudek ve věci Sabol a Sabolová v. Slovensko)

Evropský soud pro lidská práva – Čtvrtá sekce (dále jen „Soud“) zasedající jako senát, který tvořili soudci Sir Nicolas Bratza, předseda, M. Pellonpää, V. Strážnická, R. Maruste, S. Pavlovski, L. Garlicki, J. Borrego Borrego a dále M. O’Boyle, tajemník sekce, po neveřejném zasedání dne 30. března 2004 vynesl výše uvedeného data následující rozsudek:

## POSTUP

1. Případu předcházela stížnost (č. 54809/00) proti Slovenské republice předložená Soudou podle čl. 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) dvěma slovenskými občany, Jánem Sabolem a Márií Sabolovou (dále jen „stěžovatelé“), dne 10. listopadu 1999.

2. Slovenská vláda (dále jen „Vláda“) byla zastoupena svým zástupcem P. Vršanským, kterého nahradil 1. dubna 2003 P. Kresák.

3. Dne 28. ledna 2003 prohlásil Soud stížnost za částečně přípustnou a rozhodl zaslat stížnost ohledně délky řízení Vládě. Podle čl. 29 § 3 Úmluvy rozhodl Soud projednat meritum stížnosti současně s její přípustností.

## SKUTKOVÉ OKOLNOSTI

4. Stěžovatelé jsou manželé a mají slovenské občanství. První stěžovatel, Ján Sabol, se narodil v roce 1927. Druhá stěžovatelka, Mária Sabolová, se narodila v roce 1939. Stěžovatelé žijí v Košicích.

5. Dne 15. ledna 1988 stěžovatelé žalovali u Městského soudu v Košicích (dále jen „městský soud“), že hranice mezi jejich pozemkem a pozemkem jejich sousedů nebyla správně vytyčena.

6. Dne 15. března 1990 Městský soud v Košicích žalobě vyhověl s odvoláním na znalecký posudek. Obě strany se odvolaly a Krajský soud v Košicích (dále jen „krajský soud“) zrušil rozsudek první instance 31. srpna 1990.

7. Na výzvu městského soudu stěžovatelé žalobu změnili. Požádali, aby jim žalovaní dali do užívání část pozemku a aby z tohoto pozemku odstranili plynové vedení. Městský soud nařídil druhý znalecký posudek ve dnech 8. července 1991 a 14. října 1991. Znalec předložil posudek 29. listopadu 1991.



8. Dne 13. února 1992 stěžovatelé žalobu modifikovali. Žalovaní navrhli případ urovnat smírem. Dne 2. června 1992 uskutečnil soud prohlídku na místě. Dne 30. července 1992 soud požádal znalce, aby předložil další informace.

9. Dne 26. listopadu 1992 podali žalovaní protižalobu, v níž požadovali, aby jim bylo přiznáno právo užívat tu část pozemku, na němž bylo zabudováno plynové vedení. Ústní jednání se konalo 1. ledna 1993. Dne 26. února 1993 předložil druhý znalec změněnou verzi svého posudku na žádost soudu.

10. Po shromáždění dalších rozsáhlých důkazů nařídil soud ústní jednání na 15. dubna 1994. Dne 29. dubna 1994 Okresní soud Košice 1 (dále jen „okresní soud“), jemuž připadlo se případem zabývat, vynesl rozsudek nařizující žalovaným, aby pozemek vyklidili. Soud neshledal vhodným nařídít odstranění uvedeného plynového vedení, jelikož bylo pevně připojeno k ústřednímu plynovodu patřícímu slovenské společnosti. Soud nařídil žalovaným zaplatit stěžovatelům náhradu za užívání části jejich pozemku, na níž bylo zabudováno plynové vedení. Rozsudek byl doručen stěžovatelům 21. prosince 1994. Ti se odvolali 9. ledna 1995. Dne 6. března 1995 byli stěžovatelé vyzváni k zaplacení soudních poplatků a spis byl postoupen odvolacímu soudu 11. dubna 1995.

11. Dne 13. února 1996 Krajský soud v Košicích vrátil případ zpět soudu první instance s pokynem, aby shromáždil další důkazy.

12. Okresní soud vyslechl strany ve dnech 2. dubna 1996 a 8. května 1996 a 22. května 1996 rozhodl vyžádat si znalecký posudek. Dne 8. ledna 1997 jmenoval soud jiného znalce, protože znalec jmenovaný v květnu 1996 byl vyškrtnut ze seznamu znalců. Okresní soud vrátil spis krajskému soudu na jeho žádost 20. ledna 1997.

13. Dne 27. února 1997 zrušil Krajský soud v Košicích část rozsudku ze dne 29. dubna 1994 s odůvodněním, že prvoinstanční soud opomněl rozhodnout o části požadavků stěžovatelů i žalovaných.

14. Dne 17. dubna 1997 požádal okresní soud žalované, aby zaplatili zálohu na znalečné. Žalovaní zaplatili požadovanou částku 29. dubna 1997. Dne 3. října 1997 zaslal okresní soud spis znalci. Znalec jej vrátil soudu 21. října 1997 s vysvětlením, že již není registrován jako znalec.

15. Dne 10. listopadu 1997 jmenoval Okresní soud Košice 1 jiného znalce, aby stanovil relevantní skutečnosti. Soud zaslal spis znalci 14. května 1998. Dne 25. května 1998 vrátil znalec spis zpět soudu s vysvětlením, že neobdržel žádnou zálohu na úhradu nákladů posudku. Dne 10. prosince 1998 zaslal okresní soud opět spis znalci poté, co 7. prosince 1998 prověřil, že soudní kancelář převedla požadovanou částku. Znalec předložil svůj posudek 23. prosince 1998.

16. Dne 9. března 1999 stěžovatelé předložili k posudku své připomínky. Ústní jednání byla nařízena na 9. dubna 1999, 5. května 1999 a 2. června 1999. Znalec byl požádán, aby

odpověděl na připomínky stěžovatelů k jeho posudku. Dne 2. srpna 1999 připustil znalec chybu, která podle jeho názoru neměla vliv na posudek jako celek.

17. Dne 6. října 1999 byl případ odročen na žádost stěžovatelů.

18. Dne 3. prosince 1999 zamítl Okresní soud Košice 1 požadavek stěžovatelů, aby bylo plynové vedení z jejich pozemku odstraněno. Soud dále nařídil žalovaným, aby stěžovatelům zaplatili náhradu za užívání relevantní části pozemku, na níž bylo zabudováno plynové vedení.

19. Ve dnech 11. a 19. ledna 2000 se stěžovatelé odvolali. Dne 23. února 2000 předložili žalovaní připomínky k odvolání. Spis byl postoupen krajskému soudu 16. března 2000.

20. Dne 10. října 2000 potvrdil Krajský soud v Košicích rozsudek okresního soudu ze dne 3. prosince 1999.

## PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

### I. Údajné porušení článku 6 § 1 Úmluvy

21. Stěžovatelé si stěžovali, že délka řízení byla neslučitelná s požadavkem „přiměřené lhůty“ stanoveným v článku 6 § 1 Úmluvy, který zní takto:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla ... v přiměřené lhůtě projednána ... soudem ...“

22. Vláda připustila, že určitá zdržení v řízení byla způsobena orgány zabývajícími se případem.

23. Období, které je třeba vzít v úvahu, započalo až 18. března 1992, kdy uznání práva na individuální stížnost Českou a Slovenskou Federativní republikou, jejíž je Slovensko jedním z nástupnických států, nabylo účinnosti. Avšak při posuzování přiměřenosti doby, která uplynula po tomto datu, se musí vzít v úvahu stav řízení v té době.

Uvedené období skončilo 10. října 2000. Trvalo tudíž 8 let, 6 měsíců a 23 dnů.

### A. Přípustnost

24. Soud poznamenává, že tato stížnost není zjevně nepodložená ve smyslu článku 35 § 3 Úmluvy. Soud dále poznamenává, že stížnost není nepřípustná ze žádných jiných důvodů. Proto musí být stížnost prohlášena za přípustnou.

## B. Meritum věci

25. Vláda připustila, že případ není obzvláště složitý a že orgány, které se jím zabývají, přispěly k celkové délce řízení. Zejména znalecký posudek ze dne 29. listopadu 1991 měl být doplněn 30. července 1992 a trvalo téměř osm měsíců, než byl stěžovatelům doručen prvoinstanční rozsudek ze dne 29. dubna 1994. Dále pak Krajskému soudu v Košicích trvalo více než osm měsíců, než nařídil ústní jednání ode té doby, kdy mu byl spis postoupen 11. dubna 1995. Případ nebyl účinně projednáván mezi 13. únorem 1996 a 20. lednem 1997, mezi 17. dubnem 1997 a říjnem 1997, jakož i mezi 14. květnem 1998 a prosincem 1998.

26. Vláda uvedla, že stěžovatelé přispěli k délce řízení tím, že odmítli návrh žalovaných na smírné urovnání, že modifikovali svou žalobu a že se při třech příležitostech buď oni, nebo jejich právní zástupci nedostavili k ústnímu jednání. Žalovaní jsou také částečně odpovědní za délku řízení, jelikož podali protinávrh a jelikož je okresní soud musel urgovat 17. dubna 1997, aby zaplatili zálohu na znalečné.

27. Stěžovatelé tvrdili, že vnitrostátní soudy nepostupovaly s náležitou pečlivostí, když se případem zabývaly. Důvod, že se nedostavili ke dvěma ústním jednáním, spočíval v tom, že nebyli řádně obesláni. Stěžovatelé dospěli k závěru, že jim nelze přičíst na vrub žádné průtahy v řízení.

28. Soud připomíná, že přiměřenost délky řízení je třeba posuzovat ve světle okolností případu a s odkazem na kritéria stanovená jeho judikaturou, zejména na složitost případu, chování stěžovatelů a příslušných orgánů a na to, oč se stěžovatelům ve sporu jedná (viz, mimo jiné, *Frydlender v. Francie /GC/, č. 30979/96, § 43, ECHR 2000–VII*).

29. Soud se domnívá, že případ nebyl obzvláště složitý pro rozhodování a že strany nepřispěly podstatným způsobem k délce řízení. Soud přihlíží k průtahům, které, jak Vláda uznává, byly způsobeny chováním vnitrostátních orgánů (viz výše odstavec 25). Proto též s přihlédnutím ke stadiu řízení, jehož bylo dosaženo do 18. března 1992, zastává Soud názor, že celkové období osmi let a více než šesti měsíců nelze pokládat za specifických okolností tohoto případu za vyhovující požadavku „přiměřené lhůty“, zakotvenému v článku 6 § 1 Úmluvy.

30. Uvedené úvahy jsou postačující, aby umožnily Soudu dospět k závěru, že případ stěžovatelů nebyl projednán v přiměřené lhůtě. Proto byl porušen článek 6 § 1 Úmluvy.

## II. Aplikace článku 41 Úmluvy

31. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přizná Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

### A. Škoda

32. Stěžovatelé požadovali 150 728,30 slovenských korun (SKK) jako náhradu finanční škody. Tato částka zahrnovala náhradu za užívání jejich pozemku jejich sousedy a náklady spojené se stavbou plotu.

Stěžovatelé rovněž požadovali 100 000 SKK (ekvivalent cca 2460 euro) jako náhradu morální újmy vyplývající z prodlužované délky řízení.

33. Vláda tvrdila, že neexistuje žádná příčinná souvislost mezi finanční škodou uváděnou stěžovateli a údajným porušením článku 6 § 1 Úmluvy. Pokud jde o požadavek na náhradu morální újmy, zastává Vláda názor, že pokud Soud shledá porušení Úmluvy, pak bude takový nálezn znamenat přiměřené odškodnění pro stěžovatele.

34. Soud nenachází žádnou příčinnou souvislost mezi nalezeným porušením a tvrzenou finanční škodou; proto tento požadavek zamítá. Na druhé straně však přiznává stěžovatelům globální částku 2500 euro z titulu morální újmy.

### B. Náklady a výdaje

35. Stěžovatelé požadovali 111 583,60 SKK jako úhradu nákladů a výdajů spojených se řízením před vnitrostátními soudy a 89 798 SKK jako úhradu nákladů a výdajů spojených se řízením před Soudem.

36. Vláda tvrdila, že požadovaná částka je přemrštěná a že se neopírá o žádný důkaz.

37. Podle judikatury Soudu má stěžovatel právo na úhradu svých nákladů a výdajů, pouze pokud bylo prokázáno, že tyto náklady a výdaje byly skutečně a nezbytně vynaloženy a jsou přiměřené co do výše. V daném případě, s přihlédnutím k informacím, jež má k dispozici, a k výše uvedeným kritériím, Soud nemá za prokázané, že stěžovatelé vynaložili dodatečné náklady ve vnitrostátním řízení pro jeho délku. Proto zamítá požadavek na úhradu nákladů a výdajů z tohoto hlediska. Soud dále poznamenává, že stěžovatelé nebyli zastoupeni v řízení před ním advokátem a pokládá za přiměřené přiznat jim částku 200 euro za výdaje spojené s řízením podle Úmluvy.

### C. Úroky z prodlení

38. Soud pokládá za vhodné, aby úroky z prodlení vycházely z marginální úrokové míry pro půjčky Evropské centrální banky, k níž by měly být připočteny tři procentní body.

### Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Prohlašuje zbývající část stížnosti za přípustnou;
2. Konstatuje, že byl porušen článek 6 § 1 Úmluvy;

#### 3. Konstatuje,

(a) že žalovaný stát je povinen zaplatit stěžovatelům do tří měsíců ode dne, kdy se tento rozsudek stane konečným podle článku 44 § 2 Úmluvy, následující částky, které budou převedeny na národní měnu žalovaného státu kurzem aplikovatelným v den vyrovnání :

(i) 2500 (dva tisíce pět set) euro jako náhradu morální újmy;

(ii) 200 (dvě stě) euro jako náhradu nákladů a výdajů;

(iii) jakoukoliv daň, která může být splatná z výše uvedených částek;

(b) že po uplynutí výše uvedených tří měsíců až do vyrovnání budou splatné prosté úroky z výše uvedených částek o sazbě rovnající se marginální úrokové míře pro půjčky Evropské centrální banky, k níž by měly být připočteny tři procentní body, a to během doby prodlení;

4. Zamítá zbývající část stěžovatelova požadavku na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a vyhlášeno písemně 27. dubna 2004 v souladu s ustanovením 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

M. O'BOYLE  
tajemník

N. BRATZA  
předseda

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA  
ČTVRTÁ SEKCE  
4. března 2003  
VĚC JANTNER  
(Rozsudek ve věci Jantner v. Slovensko)

Evropský soud pro lidská práva – Čtvrtá sekce (dále jen „Soud“), zasedající jako senát, který tvořili soudci M. Pellonpää, předseda, V. Strážnická, E. Palmová, J. Casadevall, P. Maruste, S. Pavlovski, L. Garlicki a dále M. O’Boyle, tajemník sekce, po projednání na neveřejném zasedání dne 11. února 2003 vynesl uvedeného data následující rozsudek:

POSTUP

1. Případu předcházela stížnost (č. 39050/97) proti Slovenské republice předložená Evropské komisi pro lidská práva (dále jen „Komise“) podle bývalého čl. 25 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) slovenským a současně německým občanem Armandem Jantnerem (dále jen „stěžovatel“) dne 17. července 1997.
2. Vláda Slovenské republiky (dále jen „Vláda“) byla zastoupena svým zástupcem P. Vršanským.
3. Stěžovatel zejména tvrdil, že bylo porušeno jeho právo na pokojné užívání majetku a že byl diskriminován v důsledku zamítnutí jeho požadavku na restituci jeho majetku.
4. Stížnost byla postoupena Soudu 1. listopadu 1998, když vstoupil v platnost Protokol č. 11 k Úmluvě (čl. 5 § 2 Protokolu č.11).
5. Stížnost byla přidělena Druhé sekci Soudu (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu). Dne 1. listopadu 2001 změnil Soud složení svých sekcí (ustanovení 25 § 1 Jednacího řádu Soudu). Tento případ byl přidělen nově složené Čtvrté sekci. V rámci této sekce byl k posouzení tohoto případu (čl. 27 § 1 Úmluvy) vytvořen senát, jak předvídá ustanovení 26 § 1 Jednacího řádu Soudu.
6. Rozhodnutím ze dne 20. listopadu 2001 prohlásil Soud stížnost za částečně přípustnou.
7. Stěžovatel i Vláda předložili připomínky k meritu věci (ustanovení 59 § 1 Jednacího řádu Soudu).

## SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

### I. Okolnosti případu

8. Stěžovatel opustil Československo a usídlil se v Německu v roce 1968. Po své soudní rehabilitaci v roce 1990 začal žít částečně v Československu a částečně v Německu. Podle svého tvrzení strávil stěžovatel větší část roku 1992 v Československu. Dne 25. září 1992 se přihlásil k trvalému pobytu na adrese svého přítele v Krompaších. Na této adrese zůstal přihlášen do 22. června 1994.

9. Dne 28. září 1992 vznesl stěžovatel požadavek na restituci majetku svého otce a svého strýce podle zákona o vlastnictví k půdě z roku 1991.

10. Dne 15. května 1996 Pozemkový úřad ve Spišské Nové Vsi zamítl stěžovatelův požadavek s odůvodněním, že v relevantní době neměl stěžovatel trvalé bydliště na území bývalé České a Slovenské Federativní Republiky, jak vyžaduje § 4 odst. 1 zákona o vlastnictví k půdě.

11. Pozemkový úřad zjistil, že doporučený dopis odeslaný 8. dubna 1993 nemohl být doručen, jelikož v té době na stěžovatelově adrese v Krompaších nikdo nepobýval. Pozemkový úřad měl k dispozici také doklad, jímž příslušný německý orgán potvrzoval, že stěžovatel zaregistroval od roku 1973 jako své trvalé bydliště Wendelstein. V průvodním dopise slovenského vicekonzula v Mnichově se vysvětlovalo, že na rozdíl od Slovenska se v Německu nečiní rozdíl mezi trvalým a přechodným bydlištěm. V dopise se dále uvádělo, že podle německého práva je hlavním bydlištěm místo pobytu převážně užívané dotčenou osobou v Německu a že podle německého práva neexistuje povinnost ukončit svou registraci, jestliže osoba strávila větší část roku v zahraničí. Vicekonzul vyjádřil názor, že pokud stěžovatelův pobyt na Slovensku překročil 183 dní v roce, pak tamější jeho bydliště by mohlo být teoreticky pokládáno za trvalé ve smyslu zákona o hlášení a evidování pobytu občanů z roku 1982.

12. Ve svém rozhodnutí se pozemkový úřad rovněž odvolal na policejní protokol, podle něhož stěžovatel efektivně neprokázal svůj trvalý pobyt v Krompaších. Pozemkový úřad dospěl k názoru, s odkazem na § 3 odst. 2 a § 4 odst. 1 zákona o přihlášení občanů k pobytu z roku 1982 a na relevantní judikaturu a správní praxi, že stěžovatel nesplnil požadavek trvalého pobytu.

13. Dne 19. června 1996 stěžovatel požádal Krajský soud v Košicích, aby přezkoumal rozhodnutí pozemkového úřadu. Tvrdil, že od počátku roku 1992 bydlel na různých místech na Slovensku a předložil za tímto účelem svědecká prohlášení. Stěžovatel dále uvedl, že několikrát za rok odjel do Německa, kde se podrobil léčbě rakoviny.

14. Dne 29. listopadu 1996 Krajský soud v Košicích potvrdil správní rozhodnutí napadené stěžovatelem. Soud konstatoval, že do data uplynutí lhůty pro předložení jeho požadavku, tj. do 31. prosince 1992, stěžovatel neměl trvalý pobyt v České a Slovenské Federativní Republice, jak vyžadoval § 4 odst. 1 zákona o vlastnictví k půdě.

15. Krajský soud zejména připomněl, že podle § 4 odst. 1 zákona o přihlášení občanů k pobytu z roku 1982 nemohou občané současně trvale pobývat na více než jedné adrese. Jelikož stěžovatel neukončil registraci svého hlavního bydliště v Německu před svým přihlášením k trvalému pobytu v Krompaších, je třeba pohlížet na jeho pobyt v Československu jako na přechodný. Byl učiněn odkaz na příslušnou judikaturu a na praxi Ministerstva vnitra.

16. Krajský soud dále konstatoval, že stěžovatel nepředložil žádný důkaz o tom, že jeho bydliště v Krompaších splňovalo požadavky trvalého pobytu ve smyslu § 3 odst. 2 zákona o přihlášení občanů k pobytu. Kromě toho z policejního protokolu, který měl soud k dispozici, vyplývalo, že stěžovatelovo přihlášení k pobytu v Krompaších bylo formální povahy.

17. Dne 30. července 1999 odmítl Nejvyšší soud případ přezkoumat, jelikož neexistoval žádný možný opravný prostředek proti rozsudku krajského soudu ze dne 29. listopadu 1996.

## II. Relevantní vnitrostátní právo a praxe

### A. Zákon o vlastnictví k půdě z roku 1991

18. Relevantní ustanovení zákona o vlastnictví k půdě z roku 1991 znějí takto:

#### § 4

„1. Osobami oprávněnými požadovat restituci majetku jsou občané České a Slovenské republiky s trvalým pobytem na jejím území, jejichž půda a budovy, které tvoří součást zemědělské usedlosti, byly převedeny na stát nebo na jinou právnickou osobu v období mezi 25. únorem 1948 a 1. lednem 1990 způsobem uvedeným v § 6 odst. 1.

2. V případě úmrtí před uplynutím lhůty stanovené v § 13 osoby, jejichž nemovitý majetek byl převeden na stát nebo na jinou právnickou osobu v období mezi 25. únorem 1948 a 1. lednem 1990 způsobem uvedeným v § 6 odst. 1 ... budou k restituci oprávněny níže uvedené osoby, pokud jsou občany České a Slovenské Federativní republiky a mají na jejím území trvalý pobyt:

...

c) děti ... osob uvedených v odstavci 1.

...

e) sourozenci osob uvedených v odstavci 1 a v případě úmrtí jednoho ze sourozenců jeho děti.“

#### § 13

„1. Každý požadavek na restituci majetku podle § 6 musí být předložen nejpozději do 31. prosince 1992 ... Právo na restituci majetku propadá, nebude-li požadavek předložen včas ...“



## B. Zákon o hlášení a evidování pobytu občanů z roku 1982

19. Relevantní ustanovení zákona o hlášení a evidování pobytu občanů z roku 1982 znějí takto:

### § 3

...

„2. Trvalým bydlištěm občana je místo, kde trvale občan žije, to jest zpravidla místo, kde žije jeho rodina nebo rodiče, nebo místo, kde s nachází občanův domov nebo zaměstnání.

...

5. Pobyt občanů žijících trvale v zahraničí bude na území Československa pokládán za přechodný.“

### § 4

„1. Každý občan musí být přihlášen k trvalému pobytu; občané nemohou být ve stejné době přihlášení k trvalému pobytu na více než jednom místě.“

## C. Relevantní vnitrostátní praxe

20. V souladu s ustálenou praxí nebyl požadavek trvalého pobytu splněn, pokud osoba neprokáže, že přihlášení k jejímu trvalému pobytu v zahraničí bylo ukončeno předtím, než se přihlásila k trvalému pobytu na území bývalého Československa nebo podle okolností případu na území jednoho z jeho nástupnických států.

21. Podle praxe Ministerstva vnitra se může osoba přihlásit k trvalému pobytu ve Slovenské republice pouze po ukončení svého trvalého pobytu v zahraničí. Jinak se pobyt takové osoby ve Slovenské republice pokládá za přechodný až do ukončení přihlášení v zahraničí.

22. Ve svém rozhodnutí č. Cdo 114/92 ze dne 22. prosince 1992 Nejvyšší soud konstatoval, v souvislosti s řízením týkajícím se restituce majetku podle zákona o mimosoudních rehabilitacích z roku 1991, že při posuzování, zda osoba požadující restituci majetku splňuje požadavek trvalého pobytu a zda skutečně zamýšlí trvale pobývat v Československu, by se soudy neměly omezit na předpisy upravující přihlašování cizinců. V takových případech se musí přihlížet, kromě splnění povinnosti být trvale přihlášen, ke všem relevantním skutečnostem případu, jakými jsou způsobilost dotčené osoby usídlit se v Československu, její osobní poměry, její vazby v Československu a v zahraničí, jakož i účel zákonů o restituci majetku. Toto stanovisko bylo potvrzeno následnou praxí Nejvyššího soudu (viz např. č. 2 Cdo 33/94 z 25. května 1994, č. 2 Cdo 20/96 ze 30. dubna 1996 nebo č. 2 Cdo 47/96 z 22. července 1996).

## PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

### I. Údajné porušení článku 1 Protokolu č. 1

23. Stěžovatel si stěžoval, že podmínka trvalého pobytu stanovená v § 4 odst. 1 zákona o vlastnictví k půdě a odmítnutí vyhovět jeho požadavku na restituci majetku pro jeho údajné nesplnění této podmínky porušuje jeho majetková práva. Odvolal se na článek 1 Protokolu č. 1, který stanoví toto:

„Každá fyzická nebo právnická osoba má právo pokojně užívat svůj majetek. Nikdo nemůže být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu a za podmínek, které stanoví zákon a obecné zásady mezinárodního práva.

Předchozí ustanovení nebrání právu státu přijímat zákony, které považuje za nezbytné, aby upravit užívání majetku v souladu s obecným zájmem a zajistil placení daní a jiných poplatků nebo pokut.“

24. Vláda argumentovala tím, že stěžovatel nesplnil podmínku trvalého pobytu stanovenou v zákoně o vlastnictví k půdě z roku 1991 a že jeho požadavek nelze tudíž pokládat za požadavek na „majetek“ ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1. Stěžovatel zejména neukončil svou registraci hlavního bydliště v Německu předtím, než se přihlásil na Slovenskou, což bylo předpokladem pro to, aby se jeho pobyt na Slovensku pokládal za trvalý. Podle názoru Vlády z dosažených informací vyplývá, že se stěžovatel nepřihlásil k pobytu na Slovensku s opravdovým úmyslem zde trvale pobývat, jak vyžaduje praxe vnitrostátních orgánů.

25. Stěžovatel tvrdil, že je oprávněn vlastnit restituovaný majetek, jelikož splňuje podmínky relevantního zákona, a že zamítnutí jeho žaloby je porušením jeho práva na pokojně užívání jeho majetku garantovaného článkem 1 Protokolu č. 1.

26. Stěžovatel zejména tvrdil, že byl přihlášen k trvalému pobytu na Slovensku v okamžiku, kdy předložil požadavek na restituci majetku, jak vyžaduje zákon. Vysvětloval, že v té době žil společně se svým přítelem v jeho domě v Krompaších a že se později přestěhovali do přítelova bytu v Košicích, jelikož dům nebyl v zimě obyvatelný. Stěžovatel se odhlásil z trvalého pobytu v Krompaších 22. června 1994. Od roku 1993 bydlel ve skutečnosti v Piešťanech v domě, který se rekonstruoval, a platil příspěvky na sociální zabezpečení podle slovenských předpisů, jak se vyžaduje v případech, kdy má osoba trvalý pobyt na Slovensku. Tvrdil, že takovéto platby nebyly vyžadovány zákonem v roce 1992.

27. Soud připomíná, že instituce vytvořené Úmluvou konsistentně konstatovaly, že „majetkem“ ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 může být buď „existující majetek“, nebo aktiva, včetně požadavků, o nichž stěžovatel může tvrdit, že lze alespoň „legitimně očekávat“, že budou realizovány. Na druhé straně naděje, že dávno zaniklé majetkové právo může být oživeno, nelze pokládat za „majetek“ ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1; za takový nelze pokládat ani podmíněný požadavek, který zanikl v důsledku nesplnění podmínky (viz rekapitulaci rele-

vantních principů v případě Malhous<sup>\*)</sup> v. Česká republika /dec./ /GC/, č. 3307/96, 13. prosince 2000, ECHR 2000–XII a Gratzinger a Gratzingerová v. Česká republika /dec./ /GC/, č. 39794/98, § 69, určený k publikaci v ECHR 2002, s dalšími odkazy).

28. V daném případě se stěžovatelova žaloba netýkala „existujícího majetku“ a stěžovatel neměl status vlastníka, nýbrž byl pouze žadatelem jako stěžovatelé ve výše citovaném případě Gratinger a Gratzingerová v. Česká republika.

29. Zbývá tudíž určit, zda stěžovatel „legitimně očekával“, že o uplatněném vynutitelném požadavku bude rozhodnuto v jeho prospěch. V této souvislosti Soud poznamenává, že § 4 odst. 1 zákona o vlastnictví k půdě z roku 1991 opravňuje stěžovatele požadovat restituci majetku jeho příbuzných, pokud *inter alia* splnil podmínku trvalého pobytu v tehdejší České a Slovenské Federativní Republice.

30. Pokud jde o argument stěžovatele, že vnitrostátní orgány rozhodly o jeho žalobě mylně, Soud poznamenává, že ve svém rozsudku ze dne 29. listopadu 1996 Krajský soud v Košicích připomněl, že podle § 4 odst. 1 zákona o hlášení a evidování pobytu občanů z roku 1982 nemohou občané trvale pobývat ve stejné době na více než jedné adrese. Jelikož stěžovatel neukončil registraci svého hlavního bydliště v Německu předtím, než se přihlásil ke svému trvalému pobytu v Krompaších, je třeba pokládat jeho pobyt v bývalém Československu za přechodný. Byl učiněn odkaz na relevantní judikaturu a na praxi Ministerstva vnitra.

31. Kromě toho z předložených důkazů vyplynulo, že stěžovatelův pobyt na adrese jeho přítele v Krompaších postrádal atributy trvalého pobytu ve smyslu § 3 odst. 2 zákona o hlášení a evidování pobytu občanů a že jeho přihlášení na této adrese bylo formální. Krajský soud dospěl k závěru, že ke dni uplynutí lhůty pro uplatnění svého požadavku 31. prosince 1992 neměl stěžovatel trvalý pobyt v České a Slovenské Federativní Republice, jak vyžaduje § 4 odst. 1 zákona o vlastnictví k půdě.

32. S přihlédnutím k informacím, jež má k dispozici, a po zvážení, že Soud má pouze omezenou pravomoc zabývat se údajnými faktickými a právními omyly, jichž se dopustily vnitrostátní soudy (viz Garcia Ruiz v. Španělsko /G.C./ č. 30544/96, § 28, ECHR 1999–I), se Soud domnívá, že svým názorem nemůže nahradit názor Krajského soudu v Košicích o stěžovatelově splnění podmínky trvalého pobytu stanovené v § 4 odst. 1 zákona o vlastnictví k půdě z roku 1991.

33. Podle relevantního zákona, tak jak je aplikován a vykládán vnitrostátními orgány, tudíž stěžovatel neměl ani právo, ani nárok rovnající se legitimnímu očekávání ve smyslu judikatury Soudu na získání restituce daného majetku, takže neměl „majetek“ ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1.

---

<sup>\*)</sup> Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu – Přílohový sešit XXIX/2002, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 33071/96, str. 24.

34. Soud dále připomíná, že článek 1 Protokolu č.1 negarantuje právo na získání majetku (viz např. Van der Musselle v. Belgie, rozsudek ze dne 23. listopadu 1983, Serie A č. 70, § 48). Toto ustanovení nelze také vykládat tak, jako by ukládalo nějaká omezení svobody smluvních států zvolit si podmínky, za nichž akceptují navrátit majetek, který na ně byl převeden před tím, než ratifikovaly Úmluvu.

35. Proto ani rozhodnutí napadená stěžovatelem, ani aplikace zákona o vlastnictví k půdě z roku 1991 v jeho případě neznamenaly zasahování do jeho práva na pokojné užívání jeho majetku.

36. Proto nedošlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1.

## II. Údajné porušení článku 14 Úmluvy

37. Stěžovatel si stěžoval, že byl diskriminován při užívání svých majetkových práv v důsledku interpretace a aplikace požadavku trvalého pobytu v řízení o jeho požadavku na restituci. Odvolal se na článek 14 Úmluvy, který stanoví toto:

„Užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoliv důvodu, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnostní nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení.“

38. Vláda uvedla, s odkazem na její výše uvedený argument, že stěžovatelův požadavek na restituci majetku spadá mimo rozsah článku 1 Protokolu č. 1 a že v daném případě nemůže vzniknout žádná otázka podle článku 14 Úmluvy.

39. Stěžovatel s tím nesouhlasil.

40. Soud připomíná, že článek 14 pouze doplňuje ostatní hmotně právní ustanovení Úmluvy a Protokolů. Nemá nezávislou existenci, jelikož má svůj účinek pouze ve vztahu k „užívání práv a svobod“ zabezpečených těmito ustanoveními. I když aplikace článku 14 nepředpokládá porušení těchto ustanovení – a v tomto rozsahu je článek 14 autonomní, nemůže existovat prostor pro jeho aplikaci, pokud posuzované skutečnosti nespádají pod rozsah jednoho nebo více z těchto ustanovení (viz Židovské liturgické sdružení Cha'are Shalom Ve Tsedek v. Francie /GC/, č. 27417/95, § 86, ECHR 2000–VII; Poláček a Poláčková v. Česká republika /dec./ /GC/, č. 38645/97, § 69).

41. Jelikož Soud již našel výše, že napadené řízení se netýká stěžovatelova „majetku“ ve smyslu článku 1 Protokolu č.1, nelze článek 14 Úmluvy kombinovat s tímto ustanovením za zvláštních okolností tohoto případu.

42. Proto článek 14 Úmluvy nebyl porušen.

## Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Konstatuje, že nebyl porušen článek 1 Protokolu č.1;
2. Konstatuje, že nebyl porušen článek 14 Úmluvy.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a vyhlášeno písemně 4. března 2003 podle ustanovení 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

M. O'BOYLE  
tajemník

M. PELLONPÄÄ  
předseda

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA  
ČTVRTÁ SEKCE  
14. října 2004  
VĚC TKÁČIK  
(Rozsudek ve věci Tkáčik v. Slovensko)

Evropský soud pro lidská práva – Čtvrtá sekce (dále jen „Soud“), zasedající jako senát, který tvořili soudci N. Bratza, předseda, V. Strážnická, M. Fischbach, J. Casadevall, P. Maruste, L. Garlicki, E. Fura-Sandströmová a dále M. O’Boyle, tajemník sekce, po projednání na neveřejném zasedání dne 23. září 2003 vynesl uvedeného data následující rozsudek:

POSTUP

1. Případu předcházela stížnost (č. 42472/98) proti Slovenské republice předložená Evropské komisi pro lidská práva (dále jen „Komise“) podle bývalého čl. 25 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) slovenským občanem Ondřejem Tkáčikem (dále jen „stěžovatel“) dne 22. února 1998.
2. Vláda Slovenské republiky (dále jen „Vláda“) byla zastoupena P. Vršanským, kterého 1. dubna 2003 nahradil P. Kresák.
3. Stěžovatel zejména tvrdil, že jeho práva podle čl. 5 § 1 a čl. 8 Úmluvy byla porušena v souvislosti s vyšetřováním jeho zdravotního stavu mezi 30. listopadem 1996 a 10. prosincem 1996.
4. Stížnost byla postoupena Soudu 1. listopadu 1998, kdy vstoupil v platnost Protokol č. 11 k Úmluvě (čl. 5 § 2 Protokolu č. 11).
5. Stížnost byla přidělena Druhé sekci Soudu (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu). V rámci této sekce byl k posouzení případu (čl. 27 § 1 Úmluvy) vytvořen senát, jak stanoví ustanovení 26 § 1 Jednacího řádu Soudu.
6. Dne 1. listopadu 2001 Soud změnil složení svých sekcí (ustanovení 25 § 1 Jednacího řádu Soudu). Tento případ byl přidělen nově vytvořené Čtvrté sekci (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu).
7. Rozhodnutím ze dne 8. října 2002 prohlásil Soud stížnost za částečně přípustnou.
8. Stěžovatel i Vláda předložili připomínky k meritu věci (ustanovení 59 § 1 Jednacího řádu Soudu).

## SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

### I. Okolnosti případu

9. Stěžovatel se narodil v roce 1954 a v relevantní době žil v Košicích. V současné době žije ve Španělsku.

10. V ranních hodinách 30. listopadu 1996 upozornila stěžovatelova manželka telefonicky policii, že stěžovatel má v úmyslu řídit své auto po požití alkoholických nápojů, že má u sebe zbraň, že se chová podivně a že je možné, že může způsobit zranění jiným osobám. Po této informaci policie zastavila vozidlo řízené stěžovatelem. Jelikož se stěžovatel bránil svému prohledání, nasadila mu policie pouta. Byl mu odejmut meč. Dechová zkouška naznačila, že stěžovatel má alkohol v krvi. Podle stěžovatele byla dechová zkouška zfalšována.

11. Policie odvedla stěžovatele na policejní stanici, kde mu odňala jeho řidičský průkaz. Poté byl odveden k psychiatrovi. Po krátkém vyšetření byl stěžovatel propuštěn. Později téhož dne vystavil lékař na žádost stěžovatelčiny manželky listinu, v níž byla policie požádána o asistenci při převozu stěžovatele do psychiatrické léčebny.

12. V odpoledních hodinách 30. listopadu 1996 se stěžovatel vrátil domů, avšak nemohl odemknout dveře. Požádal o pomoc policii. Po příchodu policie stěžovatelova manželka dveře otevřela a požádala, aby byl stěžovatel odveden. Byl odveden do ambulance psychiatrické léčebny. Poté, co odmítl podrobit se vyšetření, byl stěžovatel proti své vůli odveden do jiné léčebny. Byly mu podávány léky po dobu tří dnů a musel se podrobit psychiatrickým testům.

13. Dne 2. prosince 1996 správa léčebny, kam byl stěžovatel přiveden 30. listopadu 1996, informovala Obvodní soud Košice II (dále jen „obvodní soud“) o stěžovatelově zadržení pro podezření, že trpí duševní poruchou.

14. Dne 6. prosince 1996 Obvodní soud Košice II přijal usnesení, jímž zahájil řízení s odvoláním na § 191a odst. 1 a § 191b odst. 1 občanského soudního řádu s cílem rozhodnout, zda bylo stěžovatelovo umístění do psychiatrické léčebny oprávněné. Jiným usnesením vynešeným 6. prosince 1996 jmenoval obvodní soud opatrovníka k obraně stěžovatelových práv v řízení.

15. Dne 9. prosince 1996 byl vyhotoven protokol o stěžovatelově zadržení v psychiatrické léčebně za účasti stěžovatele, soudce Obvodního soudu Košice II projednávajícího případ a lékaře, který léčil stěžovatele. Byl učiněn odkaz na prohlášení manželky, podle něhož se stěžovatelovo chování změnilo po jeho návratu z Venezuely, kde služebně pobýval jeden rok. Podle ní stěžovatel tvrdil, že slyší podivné hlasy a že jeho byt je monitorován zvenčí prostřednictvím faxu. Měl rozepře se svými kolegy a začal nosit zbraně. Jeho manželka se obávala, že ji stěžovatel chce utopit v koupelně, a tvrdila, že nedovoloval jejich dětem chodit do školy. Stěžovatel tato tvrzení popíral a uvedl, že došlo k nedorozuměním mezi ním a jeho manžel-

kou. Tvrdil, že není nemocen, a odmítal vyšetření psychology. V protokolu se dále uvádělo, že stěžovatel je léčen pomocí léků a že jeho bratr trpí paranoidní schizofrenií. Závěrem se uvádělo, že profesor rozhodne 10. prosince 1996 o tom, zda je nutná další léčba.

16. V usnesení vydaném 9. prosince 1996 Obvodní soud Košice II konstatoval, že zadržení stěžovatele v psychiatrické léčebně je v souladu se zákonem. Byl učiněn odkaz na domněnku lékařů, že stěžovatel trpí duševní poruchou, a na skutečnost, že je léčen pomocí léků.

17. Dne 10. prosince 1996 byl stěžovatel z léčebny propuštěn.

18. Dne 30. dubna 1998 se předseda Obvodního soudu Košice II omluvil stěžovateli za průtahy při doručování výše uvedeného usnesení z 9. prosince 1996 jeho osobě.

19. Dne 13. května 1998 bylo stěžovateli povoleno, aby si prostudoval soudní spis. Při této příležitosti mu bylo doručeno usnesení obvodního soudu z 9. prosince 1996 ohledně zákonnosti jeho vyšetření v psychiatrické léčebně. Ve dnech 18. května a 12. srpna 1998 se stěžovatel odvolal proti tomuto usnesení, jakož i proti usnesení ze 6. prosince 1996 o jmenování opatrovníka. Stěžovatel zejména tvrdil, že jeho zadržení bylo neoprávněné, že byl vyslechnut soudcem 9. prosince 1996, to jest několik dní po svém zadržení, a že soudu trvalo více než pět dní, než rozhodl o zákonnosti jeho zadržení v rozporu s relevantním zákonem.

20. Dne 25. září 1998 Krajský soud v Košicích (dále jen „krajský soud“) odvolání zamítl. Krajský soud konstatoval, že stěžovatelovo zadržení bylo odůvodněné jeho podivným chováním a domněnkou lékařů, že trpěl duševní poruchou. Krajský soud shledal irelevantní stěžovatelovu námitku ohledně zdržení při rozhodování o jeho případu u první instance a při doručení usnesení obvodního soudu z 9. prosince 1996.

## II. Relevantní vnitrostátní právo

### A. Ústava

21. Článek 17 odst. 6 stanoví, že soud musí být vyrozuměn do dvaceti čtyř hodin o zadržení osoby v psychiatrické léčebně bez jejího souhlasu. Soudy jsou povinny rozhodnout o takovém zadržení do pěti dnů.

### B. Občanský soudní řád

22. Ustanovení § 191a odst. 1 stanoví, že léčebná zařízení jsou povinna informovat příslušný soud během dvaceti čtyř hodin o zadržení každé osoby bez jejího písemného souhlasu.



23. Podle ustanovení § 191b odst. 1 zahájí soud řízení o takovémto oznámení za účelem rozhodnutí o tom, zda byl zásah oprávněný.

24. Podle ustanovení § 191b odst. 2 jmenuje soud dotčené osobě opatrovníka, pokud tato nemá svého zástupce.

25. Ustanovení § 191b odst. 3 stanoví, že soud musí získat důkazy, aby určil, zda osoba byla umístěna v léčebném zařízení v souladu se zákonem. Soud musí vyslechnout dotčenou osobu a jejího lékaře.

26. Podle ustanovení § 191b odst. 4 musí soud rozhodnout o zákonnosti zásahu do pěti dnů od okamžiku, kdy byla dotčená osoba umístěna v nemocnici.

27. Ustanovení § 191c odst. 1 stanoví, *inter alia*, že soudní rozhodnutí podle § 191b odst. 4 bude doručeno dotčené osobě do dvaceti čtyř hodin poté, co byla zadržena, a nejpozději do pěti dnů od okamžiku, kdy její svoboda byla omezena, pokud lékař neuvede, že taková osoba není schopna pochopit jeho obsah.

## PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

### I. Údajné porušení článku 5 § 1 Úmluvy

28. Stěžovatel si stěžoval, že jeho umístění do psychiatrické léčebny mezi 30. listopadem 1996 a 10. prosincem 1996 bylo protiprávní. Odvolal se na článek 5 § 1 Úmluvy, jehož relevantní část zní takto:

„1. Každý má právo na svobodu a osobní bezpečnost. Nikdo nesmí být zbaven svobody kromě následujících případů, pokud se tak stane v souladu s řízením stanoveným zákonem:

...

(e) zákonné držení osob, aby se zabránilo šíření nakažlivé nemoci, nebo osob duševně nemocných, alkoholiků, narkomanů nebo tuláků.“

29. Vláda tvrdila, že stěžovatelovo zbavení svobody bylo v souladu s relevantními ustanoveními slovenského práva. Vyšetření stěžovatele bylo nezbytným v důsledku jeho podivného chování, které opravňovalo k podezření, že trpí duševní poruchou.

30. Podle názoru Vlády údajné procesní vady namítané stěžovatelem nemohly mít vliv na jeho práva podle článku 5 § 1, protože se netýkaly vyšetření stěžovatelova zdraví lékaři, které bylo předpokladem soudního rozhodnutí o zákonnosti jeho zbavení svobody. Na každý pád je třeba takovéto vady posoudit podle článku 5 § 4 Úmluvy a Soud prohlásil stěžovatelovu stížnost podle tohoto ustanovení za nepřipustnou.

31. Stěžovatel uvedl, že postup stanovený v § 191a, 191b a 191c občanského soudního řádu nebyl dodržen a že proto jeho zbavení svobody nebylo zákonné. Podle jeho názoru neexistuje pro takový zásah objektivní ospravedlnění.

32. Stěžovatel byl převezen do nemocnice po doporučení lékaře vystaveném na žádost stěžovatelovy manželky. Ta tvrdila, že se chování stěžovatele změnilo a že se necítí v jeho přítomnosti bezpečná. Ve světle dokumentů, jež má k dispozici, Soud akceptuje, že stěžovatelovo zbavení svobody spadá pod článek 5 § 1 písm. e) Úmluvy. Soud nepokládá za nezbytné posoudit, zda takovéto omezení stěžovatelovy svobody bylo oprávněné zvláštními okolnostmi případu, jelikož na každý pád odporovalo článku 5 § 1 z následujících důvodů.

33. Hlavní otázkou, o níž je třeba v daném případě rozhodnout, je, zda stěžovatelovo zbavení svobody bylo „zákonné“, včetně toho, zda bylo v souladu „s řízením stanoveným zákonem“. Úmluva se zde v podstatě zpětně odvolává na vnitrostátní právo a stanoví závazek konformity s jeho hmotně právními a procesními normami. To navíc vyžaduje, aby každé zbavení svobody bylo konsistentní s účelem článku 5, jmenovitě s ochranou jednotlivců před zvlí (viz například Witold Litwa v. Polsko, rozsudek ze dne 4. dubna 2000, Reports of Judgments and Decisions 2000–III, § 72 a 73 a Van der Leer v. Nizozemsko, rozsudek ze dne 21. února 1990, Serie A č. 170–A, § 22 s dalšími odkazy).

34. Slovenské právo upravuje několik procesních úkonů a záruk, jejichž účelem je chránit osoby zadržované bez jejich souhlasu v léčebných zařízeních před svévolí. Z dokumentů, které má Soud k dispozici, vyplývá, že vnitrostátní orgány nesplnily relevantní ustanovení v tom, že

(i) Obvodní soud Košice II byl informován o stěžovatelově zadržení v nemocnici 2. prosinci 1996, což je více než dvacet čtyři hodiny poté, co tam byl umístěn, v rozporu s článkem 17 odst. 6 Ústavy a § 191a odst. 1 občanského soudního řádu,

(ii) Obvodní soud Košice II rozhodl o zákonnosti stěžovatelova zbavení svobody 9. prosince 1996, což je více než pět dní poté, co byla jeho svoboda omezena, v rozporu s článkem 17 odst. 6 Ústavy a § 191b odst. 4 občanského soudního řádu,

(iii) rozhodnutí Obvodního soudu Košice II o zákonnosti stěžovatelova zadržení nebylo stěžovateli doručeno do pěti dnů od okamžiku, kdy byla jeho svoboda omezena, jak vyžaduje § 191c odst. 1 občanského soudního řádu.

35. Vnitrostátní orgány tudíž nejednaly v souladu „s řízením stanoveným zákonem“. Důsledkem je, že byl porušen článek 5 § 1 Úmluvy.

## II. Údajné porušení článku 8 Úmluvy

36. Stěžovatel si stěžoval, že jeho umístěním v psychiatrické léčebně mezi 30. listopadem 1996 a 10. prosincem 1996 bylo protiprávně omezeno jeho právo na respektování soukromého života. Odvolal se na článek 8 Úmluvy, jehož relevantní část zní takto:

„1. Každý má právo na respektování svého soukromého ... života, ...

2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“

37. Vláda tvrdila, že napadené zasahování bylo v souladu s relevantním zákonem, že sledovalo legitimní účel ochrany práv a svobod jiných a že nebylo s tímto cílem v disproporcii.

38. Stěžovatel nesouhlasil a zejména tvrdil, že slovenské orgány jednaly nezákonně.

39. Soud poznamenává, že stěžovatelovo umístění do psychiatrické léčebny je jádrem posuzovaných stížností. Poté co konstatoval, že stěžovatelovo zbavení svobody bylo nezákonným ve smyslu článku 5 § 1 Úmluvy, Soud nepokládá za nutné posuzovat případ separátně podle článku 8 (viz, *mutatis mutandis*, Tsirlis a Kouloumpas v. Řecko, rozsudek ze dne 29. května 1997, Reports 1997–III, str.926, § 70).

## III. Aplikace článku 41 Úmluvy

40. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přiznává Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

### A. Škoda

41. Stěžovatel požadoval, s ohledem na skutkové okolnosti jeho případu, 5 000 000 slovenských korun (SKK) jako náhradu finanční škody a morální újmy, které utrpěl v důsledku údajných porušení jeho práv podle článků 3, 5, 6, 8 a 13 Úmluvy a podle článku 1 Protokolu č. 1. Dále tvrdil, že v tomto kontextu utrpěly trauma také jeho děti a požadoval pro ně 600 000 SKK.

42. Vláda argumentovala, že stěžovatel své požadavky nepodložil a že neexistuje žádná příčinná souvislost mezi údajným porušením jeho práv a požadovanými náhradami škody.

43. Soud sdílí názor Vlády, že neexistuje žádná příčinná souvislost mezi stěžovatelovým požadavkem na náhradu finanční škody a nalezeným porušením. Soud dále poznamenává, že v daném případě nebyl povolán k tomu, aby posuzoval, zda byla porušena nějaká práva podle Úmluvy vůči stěžovatelovým dětem. Proto musí být v tomto ohledu stěžovatelovy požadavky zamítnuty.

44. Na druhé straně Soud shledává, že stěžovatel utrpěl morální újmu, která není dostatečně kompenzována nálezem porušení. Při posouzení na základě ekvity přiznává Soud stěžovateli z tohoto titulu 1000 euro.

#### B. Úroky z prodlení

45. Soud pokládá za vhodné, aby úroky z prodlení vycházely z marginální úrokové míry pro půjčky Evropské centrální banky, k níž by měly být připočteny tři procentní body.

#### Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Konstatuje, že byl porušen článek 5 § 1 Úmluvy;

2. Konstatuje, že není nutné posuzovat, zda byl porušen článek 8 Úmluvy;

3. Konstatuje,

(a) že žalovaný stát je povinen zaplatit stěžovateli během tří měsíců ode dne, kdy se rozsudek stane konečným podle článku 44 § 2 Úmluvy, částku 1000 (jeden tisíc) euro jako náhradu morální újmy, která bude převedena na slovenské koruny kursem aplikovatelným v den vyrovnání, plus jakoukoliv daň, jež může být splatná;

(b) že po uplynutí výše uvedených tří měsíců až do vyrovnání budou splatné prosté úroky z výše uvedené částky o sazbě rovnající se marginální úrokové míře pro půjčky Evropské centrální banky, k níž by měly být připočteny tři procentní body, a to během doby prodlení;

4. Zamítá zbývající část stěžovatelova požadavku na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a vyhlášeno písemně dne 14. října 2003 podle ustanovení 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

M. O'BOYLE  
tajemník

N. BRATZA  
předseda